

RAPORT DE EXPERTIZĂ ANTICORUPȚIE

Nr. ELO18/4974 din 19.04.2018

la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea taxei de stat nr.1216/1992, Legea nr.1345/1993 cu privire la bonurile patrimoniale, Legea cambiei nr.1527/1993, Legea ocrotirii sănătății nr.411/1995, Legea nr.544/1995 cu privire la statutul judecătorului ș.a.)

Prezentul raport de expertiză anticorupție a fost întocmit de Centrul Național Anticorupție al Republicii Moldova în baza Legii nr.780/2001 privind actele legislative, a Legii nr.1104/2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, a Legii integrității nr.82/2017 și a Metodologiei de efectuare a expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și normative, aprobată prin Hotărârea Colegiului Centrului nr.6 din 20 octombrie 2017.

I. Analiza riscurilor de corupere a procesului de promovare a proiectului

I.1. Pertinența autorului, categoriei propuse a actului și a procedurii de promovare a proiectului

Autor al inițiativei legislative este Guvernul RM, iar autor nemijlocit este Ministerul Justiției, ceea ce corespunde art.73 din Constituția Republicii Moldova și art.47 alin.(3) din Regulamentul Parlamentului, aprobat prin Legea nr.797/1996.

Categoria actului legislativ propus este Lege organică, ceea ce corespunde art.72 din Constituție și art.6-11 din Legea nr.780/2001 privind actele legislative.

I.2. Respectarea rigorilor de transparență în procesul decizional la promovarea proiectului

Conform art.8 al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional "etapele asigurării

transparenței procesului de elaborare a deciziilor sunt:

- a) informarea publicului referitor la inițierea elaborării deciziei;
- b) punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia;
- c) consultarea cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate;
- d) examinarea recomandărilor cetățenilor, asociațiilor constituite în corespundere cu legea, altor părți interesate în procesul de elaborare a proiectelor de decizii;
- e) informarea publicului referitor la deciziile adoptate."

Autorul proiectului a plasat anunțul referitor la inițierea elaborării prezentului proiect la data de 19.02.2018, fiind respectată una dintre etapele procesului de asigurare a transparenței procesului de elaborare, statuată de art.8 lit.a) din Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

Totodată, proiectul propus și nota informativă la acesta au fost plasate pentru consultare publică pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, precum și pe portalul www.particip.gov.md, fiind respectat termenul de 10 zile lucrătoare, pentru ca părțile interesate să-și expună opiniile, comentariile și recomandările.

Astfel, se constată respectarea rigorilor de transparență decizională stabilite prin art.8-12 din Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

1.3. Scopul anunțat și scopul real al proiectului

Potrivit notei informative, proiectul are drept scop „implementarea în practică și onorarea obligațiilor asumate de Republica Moldova prin ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități din 13 decembrie 2006”.

Prin proiect se aliniază legislația națională la noile rigori ale Convenției ONU, în special corelarea legislației la noul concept al instituției capacității juridice a persoanei față de care este instituită o măsură de ocrotire judiciară.

Astfel, principalele prevederi ale proiectului vizează ajustarea unor termeni privind persoana în privința căreia a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară (tutelă/curatelă/ocrotire provizorie), stabilirea măsurilor de ocrotire pentru persoanele minore și persoanele care au atins majoratul și integrarea în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități în privința cărora a fost instituită o măsură de ocrotire judiciară.

În urma examinării prevederilor proiectului se constată că scopul real coincide cu scopul anunțat de către autor.

1.4. Interesul public și interesele private promovate prin proiect

Proiectul promovează interesele persoanelor cu dizabilități în vederea incluziunii sociale a acestora, garantării posibilității participării lor în toate domeniile vieții fără discriminare, la un nivel identic cu ceilalți membri ai societății, având ca bază respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

I.5. Justificarea soluțiilor proiectului

I.5.1. Suficiența argumentării din nota informativă.

În conformitate cu art.20 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative, proiectele de acte legislative sunt însoțite de "nota informativă care include:

- a) condițiile ce au impus elaborarea proiectului, inclusiv necesitatea armonizării actului legislativ cu reglementările legislației comunitare, finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări;
- b) principalele prevederi, locul actului în sistemul legislației, evidențierea elementelor noi, efectul social, economic și de altă natură al realizării lui;
- c) referințele la reglementările corespondente ale legislației comunitare și nivelul compatibilității proiectului de act legislativ cu reglementările în cauză."

Analizând conținutul notei informative se constată că aceasta stabilește necesitatea și temeiul elaborării proiectului, prezintă argumentarea de rigoare și analizează principalele prevederi cu evidențierea elementelor noi aduse în legislația națională, în conformitate cu prevederile art.20 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative.

I.5.2. Argumentarea economică-financiară.

Conform art.20 lit.d) al Legii nr.780/2001 privind actele legislative, nota informativă trebuie să conțină "d) fundamentarea economico-financiară în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare și de altă natură".

Potrivit autorului, implementarea proiectului nu necesită alocarea de surse financiare suplimentare din bugetul de stat.

II. Analiza generală a factorilor de risc ale proiectului

II.1. Limbajul proiectului

Potrivit art.19 al Legii nr.780/2001 privind actele legislative "textul proiectului de act legislativ se elaborează [...] cu respectarea următoarelor reguli: [...]

c) se utilizează termeni adecvați [...] și de o largă circulație; [...]

e) terminologia utilizată în actul elaborat este constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative și în reglementările legislației comunitare; se va utiliza unul și același termen dacă este corect, iar folosirea lui repetată exclude confuzia; [...]

g) se evită folosirea [...] cuvintelor și expresiilor [...] neutilizabile și/sau cu sens ambiguu;

h) se evită tautologiile juridice; [...]"

Textul proiectului corespunde tehnicii legislative și normative, regulilor limbajului și expresiei juridice.

II.2. Coerența legislativă a proiectului

Prevederile proiectului contravin prevederilor art.8 alin.(4) lit.i) și art.13 alin.(1) al Legii nr.1104 din 05.06.2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, la compartimentul privind condițiile de angajare a persoanei la funcția de director al Centrului.

II.3. Activitatea agenților publici și a entităților publice reglementată în proiect

Prevederile proiectului nu reglementează activitatea agenților publici și a entităților publice.

II.4. Atingeri ale drepturilor omului care pot fi cauzate la aplicarea proiectului

Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

III. Analiza detaliată a factorilor de risc și a riscurilor de corupție ale proiectului

- 1 -	
<p>Art.VIII – Codul electoral nr.1381 21.11.1997, art.13 alin.(1); Art.XVIII – Codul de procedură penală nr.122 din 14.03.2003, art.75 alin.(1)</p> <p>art.13 alin.(1) Nu are dreptul de a alege persoanele <u>care nu întrunesc condițiile prevăzute la art.11.</u></p> <p>art.75 alin.(1) cuvintele „<i>declarate, în modul stabilit de lege, incapabile</i>” se substituie cu cuvintele „<u>cu excepția celor prevăzuți la alin.(2)</u>”.</p>	
<p>Obiecții:</p> <p>Conținutul normei alin.(1) al art.13 al Codului electoral, de fapt, dublează prevederile alin.(1) lit.a) al articolului enunțat „<u>care nu întrunesc condițiile prevăzute la art.11</u>”.</p> <p>Aceiași dublare de norme este constatată și la art.75 alin.(1) din Codul de procedură penală, și anume cu prevederea „<u>cu excepția celor</u>”.</p> <p>Este necesar respectat regulile tehnicii legislative, potrivit cărora fraza se construiește conform normelor gramaticale, astfel încât să exprime corect, concis și fără echivoc, ideea să fie înțeleasă ușor de orice subiect interesat.</p>	
<p>Recomandări:</p> <p>La art.13 alin.(1) din Codul electoral a se menține norma în varianta în vigoare, iar la art.75 alin.(1) din Codul de procedură penală de exclus sintagma „<u>cu excepția celor</u>”.</p>	
<p>Factori de risc:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive	<p>Riscuri de corupție:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Generale

Art.XV – Legea nr.1104 din 06.06.2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție, art.8 alin.(4) lit.b) și art.16 alin.(1) Art.XXIV – Legea nr.333 din 10.11.2006 privind statutul ofițerului de urmărire penală, art.15 alin.(2) lit.b)

Art.8 alin.(4) lit.b)

b) în privința lui nu este instituită o măsură de ocrotire judiciară a tutelei, în condițiile în care hotărârea judecătorească prin care s-a instituit tutela prevede expres această interdicție.

Art.16 alin.(1)

(1) cuvintele „fie declarată, în modul stabilit, ca incapabilă sau limitată în capacitatea de exercițiu” se substituie cu cuvintele „persoana în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară a tutelei, în condițiile în care hotărârea judecătorească prin care s-a instituit tutela prevede expres această interdicție.”

Art.15 alin.(2) lit.b)

„este supusă unei măsuri de ocrotire judiciară a tutelei, în condițiile în care hotărârea judecătorească prin care s-a instituit tutela prevede expres această interdicție”.

Obiecții:

Restricția de a accede la funcția de director al Centrului Național Anticorupție, doar față de persoana în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară a tutelei (potrivit art.24 din Codul civil “[...] în privința persoanei fizice care, în urma unei boli mintale ori a unei deficiențe fizice, mintale sau psihologice, nu poate, în mod deplin, conștientiza acțiunile sale ori exprima voința poate fi instituită, prin hotărâre judecătorească, măsura de ocrotire judiciară sub forma curatelei, a ocrotirii provizorii sau a tutelei”), în condițiile în care hotărârea judecătorească prin care s-a instituit tutela prevede expres această interdicție, nu este relevantă și justificată din punct de vedere al asigurării adecvate și eficiente a activității unui organ de drept specializat în prevenirea și combaterea corupției, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional.

Dat fiind faptul că norma se răsfrânge doar asupra persoanei față de care este aplicată măsura de ocrotire judiciară a tutelei nu și față de persoana care este sub ocrotire judiciară sub forma curatelei și a ocrotirii provizorii, există riscul ca la funcția de director al Centrului Național Anticorupție și a altor instituții publice care asigură ordinea și securitatea publică să accedă persoane care suferă de boli mintale ori deficiențe fizice, mintale sau psihologice, care nu pot, în mod deplin, conștientiza acțiunile sale ori exprima voința, fapt stabilit prin hotărâre judecătorească. Pe când funcția dată, pe lângă pregătirea profesională, presupune și o stare fizică adecvată - apt din punct de vedere medical pentru exercitarea atribuțiilor.

Mai mult decât atât, norma dată este în contradicție cu prevederile art.8 alin.(4) lit.i) al Legii nr.1104/2002 potrivit căruia candidatul la funcția de director al Centrului Național Anticorupție trebuie să fie „apt din punct de vedere medical pentru exercitarea atribuțiilor”, art.13 alin.(1) „pot fi angajați în cadrul Centrului cetățeni ai Republicii Moldova care [...], sînt apti după calitățile individuale și profesionale, [...], a căror stare a sănătății le permite să exercite obligațiile conform funcțiilor deținute[...]” și art.13 alin.(6) lit.b) „candidatul care a susținut concursul urmează să fie angajat în funcție numai după exprimarea în scris a acordului cu privire la: b) testarea periodică a menținerii aptitudinilor psihologice necesare exercitării atribuțiilor”.

În consecință, reținem că în vederea asigurării securității de stat și ordinii publice este necesar de restricționat/interzis de a accede, la funcția de director al Centrului Național Anticorupție și a altor organe de drept, persoane în privința cărora este instituită o măsură de ocrotire judiciară, sub formă de curatelă, ocrotire provizorie sau tutelă.

Recomandări: Propunem următoarea redacție a alin.(4) lit.b) al art.8 „în privința persoanei nu este instituită o măsură de ocrotire judiciară sub forma curatelei, a ocrotirii provizorii sau a tutelei” și alin.(1) art.16 „persoana în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară sub forma curatelei, a ocrotirii provizorii sau a tutelei”. Această obiecție este valabilă și pentru Art.XXIV, art.15 alin.(2) din proiect.	
Factori de risc: <ul style="list-style-type: none"> ● Formulare ambiguă care admite interpretări abuzive ● Concurența normelor de drept 	Riscuri de corupție: <ul style="list-style-type: none"> ● Generale

IV. Concluzia expertizei

Proiectul a fost elaborat de către Ministerul Justiției și are drept scop ajustarea legislației naționale la noile rigori ale Convenției ONU, în special corelarea legislației la noul concept al instituției capacității juridice a persoanei față de care este instituită o măsură de ocrotire judiciară. Argumentele invocate de autor în nota informativă justifică necesitatea elaborării și promovării.

Proiectul respectă rigorile de transparență impuse de Legea nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional.

În cadrul expertizei proiectului au fost identificați factori de risc manifestați prin formulări ambigue și conflicte de norme privind condițiile de angajare a persoanei la funcția de director al Centrului Național Anticorupție și ofițer de urmărire penală, prin acordarea dreptului candidatului de a accede la funcție publică față de care este instituită o măsură de ocrotire judiciară, sub formă de curatelă și ocrotire provizorie (*persoana fizică care, în urma unei boli mintale ori a unei deficiențe fizice, mintale sau psihologice, nu poate, în mod deplin, conștientiza acțiunile sale ori exprima voința poate fi instituită, prin hotărâre judecătorească, potrivit art.24 din Codul civil*).

Se recomandă autorului să revadă conținutul proiectului prin prisma recomandărilor din raportul de expertiză.

19.04.2018

Expert al Direcției legislație și expertiză anticorupție:
Natalia CHEPTEA, Inspector principal

